

PRAVNA UREDITEV ZUNAJZAKONSKE SKUPNOSTI

I. POJEM ZUNAJZAKONSKE SKUPNOSTI

- **zunajzakonska skupnost** je dalj časa trajajoča življenjska skupnost moškega in ženske, ki nista sklenila zakonske zveze (*priznava se dejansko razmerje moškega in ženske*)
- **namen** pravnega priznanja zunajzakonske skupnosti je **varovanje šibkejšega partnerja** pred izkoriščanjem
- na družinskopravnem področju ima zunajzakonska skupnost **enake pravne posledice, kot sklenitev zakonske zveze**, če ni razlogov, zaradi katerih bi bila zakonska zveza neveljavna
- na ostalih področjih ima zunajzakonska skupnost posledice, če zakon tako določa
- to partnerjema vsiljuje pravne posledice, kljub temu sta s tem ko nista sklenila zakonske zveze, s čimer sta pokazala, da odklanjata vmešavanje prava v njuno razmerje – to ni prav!

III. POGOJI ZA PRIZNANJE ZUNAJZAKONSKE SKUPNOSTI

- po zakonu morajo biti **izpolnjeni trije pogoji**:
 - obstoj življenjske skupnosti med partnerjema
 - daljše trajanje življenjske skupnosti
 - neobstoj okoliščin, zaradi katerih bi bila zakonska zveza med partnerjema neveljavna

OBSTOJ ŽIVLJENJSKE SKUPNOSTI MED PARTNERJEMA

- **pomen življenjske skupnosti** je v zunajzakonski skupnosti **večji** kot v zakonski zvezi
- **življenjska skupnost** je za zunajzakonsko skupnost **nujen pogoj** za njen nastanek in obstoj
- če partnerja živita v življenjski skupnosti in če ta traja dalj časa, se ne moreta odpovedati posledicam, ki jih zakon določa za zunajzakonsko skupnost, predpis o posledicah je kogentne narave, posledice nastanejo ipso iure
- na življenjsko skupnost kažejo
 - **zunanje okoliščine**: skupno prebivanje, gospodinjstvo, gospodarska soodvisnost
 - **notranje okoliščine**: v očeh zunanjega okolja morata partnerja veljati za življenjsko tovariša kot sta mož in žena
- poleg tega ima pri zunajzakonski skupnosti **odločilen pomen volja**
- oba partnerja morata imeti **voljo da živita skupaj kot mož in žena**, po tej voljo se njuna skupnost razlikuje od drugih, po zunanjih znakih podobnih skupnosti (*skupnost zaradi pomoči v gospodinjstvu, zaradi nege v starosti...*)
- **če ima voljo le eden** od partnerjev, gre za mentalno rezervacijo, ki je **neupoštevna**

DALJŠE TRAJANJE ŽIVLJENJSKE SKUPNOSTI

- **daljše trajanje življenjske skupnosti** kaže na stabilnost razmerja in prispeva k notranji skupnosti
- zaradi specifičnosti vsake posamezne zunajzakonske skupnosti z zakonom ni predpisan najkrajši čas, da bi skupnost lahko šteli za dalj časa trajajočo, čeprav obstajajo težave v zvezi s trajanjem zunajzakonske skupnosti

NEOBSTOJ OKOLIŠČIN, ZARADI KATERIH BI BILA ZAKONSKA ZVEZA NEVELJAVNA

- do neveljavnosti zunajzakonske skupnosti pride, če so prisotni **zakonski zadržki** (*ne pridejo v poštev vsi zadržki*)
- **zunajzakonska skupnost je neveljavna** če obstaja:

- zadržek obstoječe zakonske zveze: če je eden partner poročen ne gre za pravno priznano zunajzakonsko skupnosti, taka skupnost nima pravnih posledic, tudi če partner ne ve da je drugi poročen
- zadržek mladoletnosti: če je eden ali če sta oba partnerja mladoletna je mogoče priznati zunajzakonsko skupnost, če obstajajo razlogi, da bi se ta zadržek spregledal, če bi šlo za sklenitev zakonske zveze
- zadržek sorodstva: če sta partnerja bratranec in sestrična, je mogoče priznati zunajzakonsko skupnost, če obstajajo razlogi, da bi se ta zadržek spregledal, če bi šlo za sklenitev zakonske zveze
- **ostali zadržki ne pridejo v poštev**:
 - zmota, prisila, pomanjkanje svobodne volje ne pridejo v poštev, ker ne trajajo dalj časa
 - skupnosti z duševno prizadeto ali nerazsodno osebo pa sploh ne moremo šteti za življenjsko skupnost

IV. PRAVNE POSLEDICE ZUNAJZAKONSKE SKUPNOSTI MED PARTNERJI

- zunajzakonska skupnost ima **enake pravne posledice** kot zakonska zveza na osebnem in premoženjskem področju
- **pravne posledice** zunajzakonske skupnosti ne nastanejo, ko partnerja pričneta živeti skupaj, ampak **nastanejo kasneje**, ko stečejo pogoji za pravno priznanje zunajzakonske skupnosti
- težko je dokazati, kdaj se začne zunajzakonska skupnost, od tega pa je marsikaj odvisno (*dedovanje, premoženje*)

OSEBNO PODROČJE

- pravice in dolžnosti zunajzakonskih partnerjev so **enake pravicam in dolžnostim zakoncev**
- **dolžnost skupnega življenja** je nujen pogoj za obstoj zunajzakonske skupnosti
- tudi po razpadu obstaja **dolžnost preživljanja** otrok in nepreskrbljenega partnerja, razlika je v tem, da dolžnost preživljanja otroka zadene partnerja šele, ko se ugotovi, da je otrok njun (*ko je dokazano očetovstvo*)

PREMOŽENJSKO PODROČJE

- pravila, s katerimi je urejen **premoženjski režim med zakoncema, velja tudi za zunajzakonsko skupnost**
- ker ni sklenitvenega akta, se lahko **uveljavlja zahtevke iz premoženjskih razmerij** šele ko se je **življenjska skupnost partnerjev razvila** v pravno priznano zunajzakonsko skupnost
- ko se dokaže, da je nastala zunajzakonska skupnost, se lahko uveljavlja premoženjskopravno zahtevke za nazaj

V. PRAVNE POSLEDICE V RAZMERJU DO SKUPNIH OTROK

- razmerja zunajzakonskih partnerjev do skupnih otrok niso enaka kot razmerja v zakonski zvezi
- **nezakonski otroci so izenačeni z zakonskimi otroci** glede pravic in dolžnosti do staršev in sorodnikov, ampak šele ko je ugotovljen njihov izvor (*problematično je predvsem ugotavljanje očetovstva*)
- za nezakonske otroke **ne velja domneva očetovstva**, zato je treba očetovstvo ugotavljati
- v postopku za ugotavljanje očetovstva je odločilno dejstvo, da je živela otrokova mati v kritičnem času v življenjski skupnosti s tožencem
- po **razpadu zunajzakonske skupnosti**
 - o vzgoji, varstvu in preživljanju otroka odloča sodišče, če se starši ne dogovorijo o tem

- o stikih z otrokom odloča CSD
- problem je, da sodišče ne more odločati po uradni dolžnosti, ker niti ne ve, kdaj zunajzakonska skupnost razpade – odloči samo, če starša prideta pred sodišče, ker se ne moreta sama dogovoriti o tem

IV. UGOTAVLJANJA OBSTOJA/NEOBSTOJA ZUNAJZAKONSKE SKUPNOSTI

- **ugotavljanje obstoja** zunajzakonske skupnosti je zaradi neobličnosti **težavnejše** kot pri zakonski zvezi
- zunajzakonska skupnosti namreč **nastane** tedaj, **ko stečejo pogoji za pravno priznanje**
- da bi ugotovili ali zunajzakonska skupnost obstaja je treba najprej dokazati, da je nastala in da že dalj časa traja
- težko je dokazati tudi čas prenehanja zunajzakonske skupnosti

POSTOPEK

- ugotavljanje obstoja zunajzakonske skupnosti je **ugotavljanje pravnega razmerja, ne pa dejansko vprašanje**
- **obstoj** zunajzakonske skupnosti se **ugotavlja v vsakem postopku**, v katerem **stranka** na podlagi zunajzakonske skupnosti **uveljavlja neko pravico** – zunajzakonska skupnost se dokazuje v pravnem postopku
- **ni možno sprožiti samostojne tožbe** glede vprašanja ali zunajzakonska skupnost obstaja
- odločitev o obstoju zunajzakonske skupnosti **učinjuje samo v zadevi, v kateri je bila sprejeta** – ugotovitev o obstoju zunajzakonske skupnosti nima izključevalnega učinka, potrebno je ugotavljati vsakič znova